

**Възможности за оптимизиране на учебния процес
в дисциплината „Народно пеене“ чрез приложението на дигитални ресурси
и дигитална трансформация на програмното музикално съдържание**
Гая Петрова-Киркова

**Possibility of optimizing the educational process
in the discipline of Folk Singing through the application of digital resources and
digital transformation of its musical content**
Galya Petrova-Kirkova

Abstract:

The report aims to apply digital resources and digital transformation of the program's musical content /audio recordings, videos and musical platforms such as You Tube, Spotify, and other media music productions / in the educational process of the special discipline – Folk Singing.

The digitization of musical content provides an opportunity for wide-ranging, accessible, modern, innovative and high-quality education and transformation of traditional education in line with innovative educational technologies. The young “digital” generations handles in proposed internet sources exceptionally well.

The practical implementation of combining new approaches with traditional education in Folk Singing classes contributes to expanding overall musical culture, provoking even greater interest, satisfaction and creativity among contemporary students.

Keywords: folk singing training, digital resources, digitization of musical content

For contacts: Galya Petrova- Kirkova, AMDFA „Prof. Asen Diamandiev” – Plovdiv, galia.kirkova@artacademyplvdiv.com

ВЪВЕДЕНИЕ

Българският музикален фолклор в нашето съвремие неизбежно се намира под влияние на различни фактори: на социокултурната среда, на тенденции, вкусове и предпочитания на публиката... Като част от музикално-културните процеси той е подвластен на настъпващите иновационни процеси, които рефлексират и в сферата на образованието.

В обучението по дисциплината *Народно пеене* специално внимание изисква прилагането на дигитални ресурси и дигитална трансформация на програмното музикално съдържание. Присъствието на народната музика в медийната среда неизбежно налага съчетаване на традиционните методи на обучение с ползване на дигитални ресурси - звукозаписи, видеозаписи, музикални платформи YouTube, Spotify и други медийни музикални продукции.

Практическата реализация на съчетаването на новите подходи с традиционното обучение в часовете по народно пеене и нейното значение за качеството на учебния процес се разглежда в настоящото изложение.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Народната песен е основната част от програмното съдържание в дисциплината народно пеене. Тя възплъщава изконни характеристики на музикално-поетичния български фолклорен ареал и сама по себе си е едно

безценно национално богатство. Нейното възприемане извън образователната сфера има различни измерения. За широката публика е особено важна хедонистичната страна. Присъствието на народната музика в медийната среда, подобно на популярната музика (с която има взаимовлияние и сложни връзки) е подвластно на вкусовете, желанията, емоциите на реципиента, т. е. то е под влияние на „меката власт“ на тази музика в медиите.¹⁹

Друг проблем е еволюирането на отношението (вкусовете, предпочитанията) на публиката към народната музика. Например, по радиото в средата на ХХ век: *„... след 1944 г. ще звучат хармонизации на селски народни песни, правени от композитори, като Боян Икономов, Парашкев Хаджиев, Асен Карастоянов...“*. (...) Но и селски песни, изпети от любимците на публиката, като Гюргя Пинджурова, Атанаска Тодорова, Борис Машалов, Мита Стойчева, в съпровод на харесвани народни оркестри с модерни инструменти, като „Тракийска тройка“, или „Угърчинската група“. **И едните, и другите имат своята публика.**” (подчертаването – мое; б. а.) [Димов, 2019: с. 284] В цитирания труд на В. Димов е приведен и един показателен пример, още от 30-те години на ХХ век: *„Някъде докъм 1938 г. Атанаска Тодорова пеела пред микрофона на радиото тракийски народни песни, съпровождани от пианистите Парашкев Хаджиев и Любен Романски. Докато не се получило писмо от група слушатели: „Вие пеете превъзходно, но музикалните капацитети, които нотират песните ви и ги хармонизират, просто ги разпъват на кръст“ – така се създаде „Тракийската тройка“ и народните песни по радиото вече се съпровождаха от кавал, гъдулка и тамбура“* (Огнянова, Букурещлиев, 1981: 25-26; Тодоров, М., 1996:53)²⁰.

Публичната рецепция на жанра „народна песен“ неизбежно кореспондира и с образователната парадигма. Дори и да не е основна и определяща, тя оказва влияние върху създаването на репертоара, адресиран към учебния процес. Анкетата със студентите (проведена в мое изследване – б. а.) потвърждава, че обучаваните също са повлияни (като реципиенти) от съвременната медийна ситуация. Част от тях търсят „нови обработки, нови форми на съпровод, по-широк подбор на песни“, т. е. извън „ограниченията“ на репертоарните сборници – помагала в обучението [Петрова-Киркива, 2022].

Присъствието на авторизирани народни песни в учебния репертоар се определя от *„тяхното всеобщо налагане в българското общество“* което се дължи на голямата популярност на някои от тях, вследствие на тиражирането им през медиите. [Пейчева, 2019: 205] Като проследява в исторически план процесите на развитие и утвърждаване на популярните стилове българска народна музика, Л. Пейчева отбелязва, че до около средата на ХХ век, *„... в резултат от развитието на музикалния пазар, медиите и професионализма сред народните музиканти, популярните стилове българска народна музика*

¹⁹ По въпроса за интердисциплинарните връзки между популярната и фолклорната музика (*„... при което явления, процеси и фигури на популярната култура и музика са изучавани и типологизирани от гледна точка на тяхното функциониране в медийна среда“* [Димов, Венцислав. „За плодовете на проекта: семинари, идеи и дискусии. (Послеслов). // „Меката власт на популярната музика в медиите...“, С.: 2020, с. 149]), виж: „Меката власт на популярната музика в медиите“ (по примери от България и Балканите)”. Съст. и ред. Лозанка Пейчева. С., Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2020.

²⁰ Цит по: Димов, Венцислав. Музиката за народа на медийния фронт (Меката власт на народната и популярната музика в социалистическа България). София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2019, с. 284.

вече имат свои характерни техники, оригинални форми и разнообразни жанрове, всеки от които има свои специфични характеристики. Авторизираните народни песни образуват отделен и обособен пласт от съвременната българска народна музика” [Пейчева, 2019: 198-199]. Л. Пейчева, разглеждайки авторизираните народни песни в перспективата на „синтезът на фолклора с националната идеология” и „идеята за духовното превъзходство на фолклора, която изглежда актуална и днес”, ги определя като „източници на творческо вдъхновение” и подчертава, че те се възприемат като символична връзка с миналото и културните корени и придобиват нова значимост на „национална музика” за България.” [Пейчева, 2019: 205-206]

В обучението по народно пеене, на съвременния етап, основна методическа литература и източник на репертоар са сборниците, които съдържат солови народни песни със съпровод на пиано. Те са структурирани на базата на подбор от солови народни песни, които могат да бъдат от конкретен фолклорен регион или представляват съвкупност от разнообразни по стил образци.

За оптимизирането на учебния процес има важно значение както подборът, така и изграждането на креативно отношение към репертоара в обучението по народно пеене – от една страна на преподавателите, а от друга страна на обучаващите се. Разбира се, докато преподавателите преценяват репертоара от позицията на своя опит и подбора на репертоар е обусловен от педагогическа „стратегия”, то при обучаващите се креативността се изгражда върху разширяване на степента на познание, върху стимулиране на познавателните процеси [виж: Петрова-Киркова, 2019: 453-458].

Изложеното по-горе определя необходимостта от „иновативен метод на обучение наричан „Смесено обучение” (*Blended Learning*)”, който представлява „сравнително нова методология на обучение” [Колев, 2019: 301]. „Народно пеене” е практическа дисциплина и в този смисъл прилагането на „смесеното обучение” в учебния процес е особено подходящо, тъй като „това е система на обучение и преподаване, която съчетава вдъхновението и мотивацията на традиционното преподаване в клас и забавлението и гъвкавостта на електронното обучение (наричано също онлайн или дистанционно обучение)” [Колев, 2019: 301].

В периода на дългогодишната ми педагогическа работа и професионален опит имам наблюдения и бих споделила, че репертоарът, който се прилага в обучението по народно пеене трябва да е много прецизно подбран и поднесен на студента по начин, по който трябва да го впечатли, да му харесва, да го „грабне”, за да го изучава с желание. Необходимо е вокалният педагог да анализира и в детайли да представи песенния образец – като история, текст, мелодия, метроритмика, ладова основа, художествени изразни средства.

Всичко това се съчетава и с индивидуален подход, професионално отношение и художествен усет. Трябва правилно да се прецени и точно какъв репертоар е подходящ за всеки конкретен случай, като се поставят конкретни цели, задачи и се търсят конкретни резултати. В *YouTube*, *Spotify* и други музикални платформи да се издирват и прослушват песни, които не са включение към изучаваните, но са характерни за даден изпълнител, фолклорна област и др., т.е да се провокира интерес към допълнително търсене, запознаване и

непрекъснато обогатяване с музикална информация. Повече да бъде „присъствието“ в звукова музикална среда, свързана с конкретната тема на обучението. Дигиталните продукти, богато предлагани в медийното пространство, дават възможност да се поставя и много допълнителна, „домашна“ работа, като не се разчита само на изработеното в часа, а се провокира стремеж към самоусъвършенстване и непрекъснато надграждане. Важен е самоконтрола и правилната самооценка. Обучаващият трябва да бъде поощряван да решава конкретни учебни задачи, ползвайки дигитални продукти в различни музикални платформи:

- активизиране на аналитичните умения чрез прослушване и интерпретаторски анализ на изпълнение на народни песни от различни изпълнители (откриване на вариантност по отношение на изразните средства – мелодия, метроритмика, орнаментика, динамика и др.), авторска намеса (различие от автентичния запис на песента) и др.;
- търсене на нов репертоар, основан на лични предпочитания на обучаващия се;
- наблюдение на видове съпровод и оценка на изразното му значение;
- изграждане на критерии за изпълнителски стил и естетически изпълнителски усет.

Успелият педагог е този, който съумее да възпита любов и познание към фолклорното изкуство, безупречна интерпретация относно вокално-технически и художествени компоненти, финес, чистота и красота в изпълнителския стил и най-вече, да успее чрез изпълнението си да внуши емоционални състояния, чувства и преживявания. Изпълнителят – артист да достигне най-високо ниво на своята професионална подготовка и свободата да изразява себе си чрез изкуството на пеенето – с душа!

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От настоящото изложение се налага изводът, че наличието на дигитални ресурси и приложението им в обучението по народно пеене оптимизира обучителния процес - прави го творчески активен, широкоспектърен, богато информационен и още по-пълноценен. Студентите имат възможност за "пряк" контакт не само с вокалния педагог - фолклорен изпълнител и ментор. Те могат да се докоснат виртуално до стила и интерпретацията на старите майстори във фолклорното изкуство, на съвременните тенденции и различните музикални "посоки", които чертаят изпълнителите от новото време. В часовете успешно могат да се прилагат не само практически модели за усвояване на народното пеене, а да се включат и теоретични аспекти, анализи на съвременното звучене на фолклорната музика, дискусии, провеждане на анкети и др., което ще доведе до актуализиране и непрекъснато модернизиране на учебния процес. Тази "обратна" връзка с нашите студенти е изключително важна, за да се търсят най-добрите решения и съвременни форми за успешно и перспективно образование.... (В настоящия момент в обучението се използват тези възможности).

Дигитализацията на музикалното съдържание дава възможност за широкоспектърно, достъпно, съвременно, иновативно и качествено образование и трансформация на традиционното обучение, съобразно иновативните образователни технологии. Младото "дигитално" поколение борави изключително

успешно с предложените интернет източници. Съчетаването на новите подходи с традиционното обучение (т. нар. „Смесено обучение“) на базата на принципа на практическата реализация в часовете по народно пеене, допринася за провокиране на още по-голям интерес, удовлетворение и креативност у съвременните студенти.

ЛИТЕРАТУРА

1. Димов 2019: Димов, Венцислав. Музиката за народа на медийния фронт (*Меката власт на народната и популярната музика в социалистическа България*). София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2019.

2. Колев 2019: Колев, Васил. Нови техники за развитие на бизнес умения в артистите за управление на проекти и арторганизации. //Сборник доклади. Международна научна конференция „Наука, образование и иновации в областта на изкуството“, Пловдив, 24-26 октомври 2019. Пловдив: АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, 2019, с. 298-303.

3. Иванова, А., Стойкова, В., Иванова, Г. и др. Наръчник по иновативни образователни технологии. Ред. Ангел Смрикаров и Христо Белоев. Изд. ЕА ОД – Плевен, 2022.

4. Пейчева (съст и ред.) 2020: Меката власт на популярната музика в медиите (по примери от България и Балканите). Съст. и ред. Лозанка Пейчева. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2020.

5. Петрова-Киркова 2019: Петрова-Киркова, Галя. – Репертоарът в обучението по народно пеене и възможностите за формиране на креативност у студентите – бъдещи учители. // Knowledge – International Journal. Vol. 30.2. Scientific papers HUMANITIES. Brnjaska Banja, Serbia, March, 2019, p. 453-458.

6. Петрова-Киркова 2022: Петрова-Киркова, Галя. За репертоара в обучението по народно пеене – поглед от позицията на студентите, обучаващи се в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“-Пловдив. // Международна научна конференция „50 години традиции и развитие на българския фолклор“, 27-28 октомври 2022 г., АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив.

7. Петрова-Киркова 2021: Петрова-Киркова, Галя. *За принципите на подбор и структуриране на репертоара в сборниците от солови народни песни със съпровод на пиано*. В: Сборник доклади на III Международна научна конференция „Наука, образование и иновации в областта на изкуството“, том 2. 28-30.10.2021 г., Пловдив: АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, с. 4-10.